

Musikinstrument i bouppteckningar från Karlstad 1849-1865

Av Pelle Räf

Musiklivet i Värmland och därmed i Karlstad under andra delen av 1700-talet är grundligt beskrivet i en doktorsavhandling av *Lennart Hedwall* 1995¹.

Men vad gäller 1800-talet är det sällre beställt med en samlad redovisning och skildring av konsertverksamhet och enskild musikutövning i staden. Åren 1817-27 var dock ”Wermländska Musikaliska Harmoniska Sällskapet” (WMHS) verksamt, vilket skildrats av den karlstadsfödde kaptenen och köpmanssonen *Per Ågren* (1869-1925) i en skrift 1911².

Det efterträddes av ett soarésällskap, som även det uppmärksammats i ett litet häfte. Det hade bl a ”Musik, dans och uppförande af mindre Sällskaps-Theaterpiecer” på sitt program³.

Vidare kan man hitta enstaka uppgifter om musikutövning och konserter i några monografier, framförallt i tredje delen av standardverket Karlstads historia, som innehåller ett kapitel om teater och andra nöjen samt ett om musiken⁴.

Knapphändiga fakta om några militärmusiker läses i en historik av *Erik Zeeh* (1879-1958)⁵. Man kan också exciperera annonser och notiser i dagstidningar, t ex *Nya Wermlands-Tidningen*. Så har *Mats Krouthén* gjort, dock endast i 1868 års nummer⁶.

Under 1800-talet var domkyrkoorganisten och musikläraren vid gymnasiet ofta samma person. Han var därmed den mest framträdande inom musikverksamheten i staden, inte bara som utövare och ledare av musiken i domkyrkan utan också som organisatör av profana konserter. Körer startades även av domorganisterna. Om dem t o m 1875 läses i en bok från 2007⁷. Århundradets siste domkyrkoorganist

Apotekaren, bokhandlaren, brukspatronen, litteratören mm Ludvig Borgström med familj 1833. Konstnär: Carl Peter Lehmann (1794-1876).

Hans hustru hette Katarina Lovisa Ullén och vid hennes död fanns i det gemensamma boet ”1 Forte Piano, 1 Fleuit, 1 Violin Stråke, 1 Guitarre”. Hon avled 1849 och hennes bouppteckning är den äldsta bevarade från Karlstad som innehåller musikinstrument.

Clas Vilhelm Rendahl (1848-1929) biografierades redan året efter sin död⁸.

Många gästande musiker gav konserter i Karlstad under mitten av 1800-talet. Av de svenska väljs som exempel pianisten och sångerskan *Emilie Ugglå* (1819-1855). Hon var nämligen född i staden, dotter till kaptenen *Carl Vilhelm Ugglå* (1786-1844) och hökardottern *Sara Johanna Frykman* (1797-1861)⁹.

Som celexer utländsk solist kan nämnas den norske violinvirtuosen *Ole Bull* (1810-1880), som konserterade här vintern 1843.

I tidningsannonser och korta notiser om evenemang omtalas ibland att tillresta musiker assisterades av ”Herrar Amatörer”, ”Amatriser och Amatörer” eller ”Dilettanti”. Alternativt biträdde de av ”flera bland Stadens och Ortens Musikälskande Herrar och Damer” förutom av ”Kongl. Wermlands Regementes Musik-Corps”.

Uppgifter om en del regementsmusiker plockas ur *Zeehs* arbete. De bör kunna kompletteras med hjälp av generalmönsterrullor. Men hur hitta namn på civila amatörmusiker och musikälskare i Karlstad under 1800-talet sedan WMHS upphört?

Ett sätt kan vara att undersöka bouppteckningar och se vilka stadsbor som ägde musikinstrument vid sin död.

P g a den ödeläggande stadsbranden sommaren 1865 är de äldsta bevarade bouppteckningar som upprättats i Karlstad från 1849 och framåt. I andra rådstu- och häradsrättsarkiv finner man i regel dylika dokument åtminstone från mitten av 1700-talet. Karlstads bouppteckningar fr o m 1849 t om juni 1865 har nu exciperats på förekomsten av musikinstrument.

De redovisas i en separat bilaga med fet stil inom citationstecken. Sedan följer uppgifter om den avlidna/ne av intresse för person- och släktforskare samt stundom information om äldre och yngre släktingars musikutövning eller musikinstrument enligt bouppteckning.

Påpekas bör kanhända, att då en gift kvinna avlidit, antecknades i regel såväl hennes som makens ägodelar, dvs hela boet, i bouppteckningen. (Bilagan har vi i samråd med författaren valt att lägga på vår hemsida. Gå in på www.varmlandsrotter.se och klicka på ”VärmlandsAnor och ”Intressanta artiklar”.

Där hittar du hela artikeln inkl. bilagan. *Redaktörens anmärkning*)

Sammanfattning av mina excerpter

I bouppteckningar upprättade i Karlstad 1849-65 har jag påträffat 71 musikinstrument, jägarhornen ej inräknade. Detta sagt med reservation för att något undgått excerpering. Vidare konstateras omgående, att med få undantag tillhörde instrumenten bildade och besuttna i staden.

Fortepianon och klavér utgör det största antalet med 26 belägg. Då ett piano och minst två andra instrument förekommer i en bouppteckning, anser jag att detta är anledning förmoda att det musicerades aktivt i familjen, d v s hos apotekaren Borgström, sockerbagaren Stenström, rådmannen Tingvall, hökaren Lysén, komministern Hultgren, källarmästaren Möller, boktryckaren Kjellin och naturligtvis domkyrkoorganisten Söderström. Däremot kan kanske ett ensamt piano någon gång vittna om att det endast ståtade i salen som statussymbol och sällan användes.

Av de 19 fiolerna ägdes en av arbetskarlen Nilsson och en annan av rättaren Olsson. Möjligen är dessa därmed exempel på spelmän som under den undersökta perioden kan tänkas ha svarat för musik vid lekstugor, d v s dansgillan för enkelt folk.

Det stora antalet gitarrer är kanske förvånande: 9 stycken, liksom 10 flöjter, de flesta förmodligen tvåflöjter. Gitarrlektioner hade emellertid givits av en e o kammarskrivare vid flottan Nils August Segerström (1800-1860), som annonserade i Carlstads Tidning 1830, nr 5 ”boende i Enkefru Hellströms gård en trappa upp dörren till höger”:

”Att undertecknad fortfar ännu en termin lemna grundelig underwisning i Sång samt på Guitarre och Harpinelle [=liten harpa?], får jag äran tillkännagifwa; med anhållan, att de som wilja begagna denna underwisning, behagade härom göra anmälan innan den 12 nästk. Februari.
– Eleven erhåller besträngad och med foderal försedd Guitarre, jemte

Information, för 30 R:dr Banko, Harpinelle med Information för 100 R:dr Banko. Respektive Herrskaper, på Landet, som hemma hos sig önska min underwisning, torde benäget derom göra anmälan inom nästa månads utgång¹⁰.”

Att finna två psalmodikon i staden överraskar inte den som plockat ett tjugotal ur bouppteckningar från Väse härad under ungefär motsvarande tid. Det enkla instrumentet lanserades från högre ort 1830 via sockenstämmor som hjälp för klockare och menighet att lära sig de nya melodierna i 1819 års psalmbok, d v s den Wallinska.

Bleckblåsinstrument lyser nästan helt med sin frånvaro. Detta beror sannolikt delvis på att de militärmusiker som avled i staden trakterade instrument som tillhörde regementen.

Avslutningsvis observerar man bodknodden Nygrens nymodiga dragspel 1858. Det var naturligtvis importerat, kanske ett s k magdeburgerspel. Tillverkning av instrumentet hade startats på kontinenten bortåt tjugo år tidigare. I bouppteckningar från Värmland är det troligen äldsta belägget en ”Bälg Harmonica” i bouppt efter organisten Karl Fredrik Zetterman (1812-1841) i Sunne.

Kompletterande uppgifter om utnyttjade tryckta källor och arkivvolymerna erhålles av förf via e-post:

britta.raf@telia.com.

Denne tackar Karlstads kommunarkiv för frikostigt och ymnigt illustrationsmaterial.

Källor

1. Hedwall, L, ”En öfversigt af musiken inom Wermland”, Sthlm 1995.
2. Ågren, P, Värmländska harmoniska sällskapet, Karlstad 1911. År 1818 trycktes därtill en matrikel över sällskapets ledamöter omfattande namnen på 367 ”Herrar” och 274 ”Frunttimmer”, varav kanske huvuddelen dock bosatta utanför Värmland.
3. Brodin, L, Värmländska soirésällskapet 1827-1927, Karlstad 1927. En annons i Carlstads Tidning 1833:nr 17 förkunnade, att söndagen 5/5 skulle ”åtskilliga bland Soiré-Sällskapets ledamöter” ge Anders Fryxells (1795-1881) sångspel ”Wermlands-flickan”. Det innehåller flera melodier som återkommer i ”Wermlänningarne”.
4. Dalgren, L, & Moberg, O, Karlstads stads historia. 3, Karlstad 1954.
5. Zeeh, E, Kungl Värmlands regementets historia, Karlstad 1951.
6. Krouthén, M, Musiklivet i Karlstad 1868, Göteborg 1989.
7. Räf, P, Orglar och organister i Karlstads stift t o m 1869, Skara 2007.
8. Lindh, N F, C W Rendahl som kyrkomusiker. - Karlstads stifts julbok 1930, s 65-70.
9. Uggla, E, Emilie Uggla (1819-1855), Linköping 2001.
10. Annonsen är daterad 2/1 1830. I databasen Hiski förekommer Segerström flera år senare i Finland som musiklärare i Borgå-trakten, gift med Sofia Maria von Essen af Zellie (1810-1849). Änkan han bodde hos i Karlstad var Britta Maria Hellström (ca 1782-1835).

Musikinstrument, bilagan

”1 Forte Piano med röd duk ... 100 - -”.

”1 Fleuit, 1 Violin Stråke ... 1 - - 1 Gitarre ... 2 - -”.

De första musikinstrumenten i den äldsta bevarade bouppteckningsvolymen från Karlstad förekommer i bouppt 5/11 1849 efter *Katarina Lovisa Ullén* (1793-1849), komministerdotter från Övre Ullerud och hustru till apotekaren, bokhandlaren, brukspatronen, litteratören m m *Ludvig Borgström* (1788-1862) bild 1. Denne är en av ett fåtal av 1800-talets Karlstadsbor som förunnats en biografi i Svenskt biografiskt lexikon (SBL). Hans far *Lars Borgström* (ca 1745-1790) var organist i Jönköping, varför det inte är förvånande att finna musikinstrument i sonens hem, trots att denne var bara två år då fadern avled.

Ludvig Borgström var som väntat ledamot av WMHS. År 1850 gifte han om sig med handlardottern *Matilda Sofia Ahlgren* (1819-1859). I bouppt efter henne är fortepiano värderat till 150:-. I den letar man dock förgäves efter flöjten och gitarren. I bouppt 4/2 1863 efter Borgström själv är pianot nedvärderat till 75:-. Sonen *Ferdinand Ludvig Borgström* (1821-1846) gjorde sommaren 1845 en resa i västra Värmland och tecknade då bl a upp folkvisor.

Bild 1. Apotekaren, bokhandlaren, brukspatronen, litteratören mm Ludvig Borgström med familj

”1. Fortepiano med Ylleöfverdrag ... 100 - -

1. Violoncell med fodral ... 13.16-

1. Alt Violin ... 1 - -”

Dessa musikinstrument i bouppt 13/4 1852 efter rådmannen och sockerbagaren *Petter Stenströms* (1794-1875) bild2. hustru *Sofia Margareta Avelin* (1798-1851) är samlade under rubriken ”Instrumenter”. Därunder finner man också ett notskåp till pianot och två nothållare, d v s notställ, samt ”Diverse Böcker och Musikalier”. Föremålen vittnar om att det kan ha musicerats flitigt i rådmanshemmet. Hustrun var bokhållardotter född på Nyhyttan i Norrbärke, och maken son till organisten *Jonas Stenström* (ca 1757-1808) i Nysund. I bouppt efter sockerbagaren själv 5/6 1875 förekommer dock bara ”2 Violonceller med fodral” à 10:-.

Cellon var tydligen konditors huvudinstrument. Enligt Nygren i ”Carlstads historia 1914 var Stenström dessutom utrustad med en vacker tenor. Det kunde konstateras 15/2 1819, då WHMS som kulmen på sin verksamhet gav Haydns oratorium ”Skapelsen” med Stenström som en av solisterna.

Makarna Stenström hade flera barn, bl a en son Carl Fredrik Stenström (1826-1852) som gick till sjöss. Om honom heter det i bouppt 24/2 1864, att han som styrman ”vådligen omkom på resa från London till Guinéa Kusten, med Briggen ‘Wiper’ i Augusti Månad 1852”.

”1 st. Fortepiano ... 100 - -

1 st. Luta med fodral ...5 - -”.

I bouppt 18/6 1852 efter *Christina Augusta Hammarén* (1812-1851) finner man dessa två instrument. Hennes man var lektorn i matematik *Jacob Sjöstedt* (1808-1877), som med tiden blev prost i Köla. Han var brukspatronsson från Gustaf Adolf och hon dotter till en handlande i Filipstad. År 1861 gifte han om sig med svägerskan *Maria Eleonora Hammarén* (1814-1897). Då bouppt förrätades i Köla prästgård 8-9/6 1877, stod i salongen ett ”pianino med stol” värderat till 460:- kr, och en nothylla.

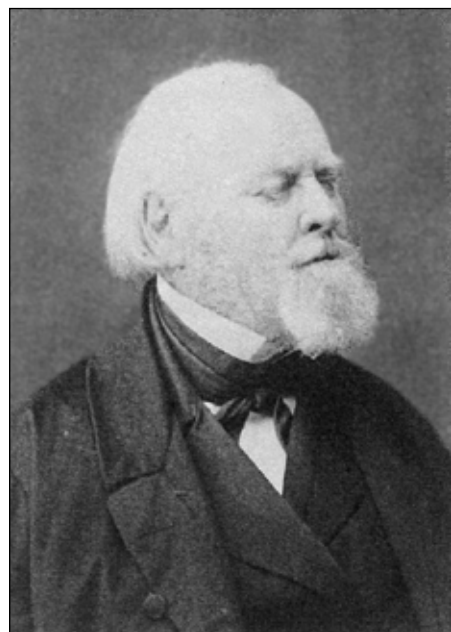

Bild 2. Sockerbagaren Petter Stenström.

”1. Forte Piano ... 50 - -”.

Ägarinna till detta piano enligt bouppt 14/1 1852 var *Charlotta Elfstrand*, född *Geringius* (1780-1851). Själv landssekreterardotter gifte hon sig 1799 i Väse med landssekreteraren *Johan (Jan) Fredrik Elfstrand* (1761-1826), son till en handelsman i Gävle. Båda makarna är noterade som ledamöter av WMHS.

”1. Forte Piano ... 100 - -”.

Den unga mamsellen *Maria Lovisa Lundberg* (1832-1852) var dotter till sämskmakaren *Jan Henrik Lundberg* (1804-1842). Hennes piano i bouppt 9/12 1852 återkommer inte i bouppt efter modern *Lisa Månsdotter Lundberg* (ca 1801-1878). Det kan ju ha gått till spillo i stadsbranden 1865.

”1 st. Fiol ... -16-”.

I arbetskarlen *Johan Nilssons* (1809-1852) bouppt 27/6 1853 redovisas denna fiol. Han var torparson och född i Bro. År 1839 flyttade han till Karlstad från Nor först som dräng hos lantränkmästaren *Emanuel Poignant* (1781-1842), ledamot av WMHS. Julaftonen 1852 drucknade Nilsson i Klarälven, och hans lik återfanns fem månader senare. Han och hans hustru, soldatdottern *Maria Jonsdotter Warpfelt* (1824-1877), bodde i ”Hyttan”. Enligt noteringar i husförhörslängder blev hon straffad med 28 dygns vatten och bröd samt uppenbar kyrkoplikt för stöld 1847. Hon tycks alltså inte ha varit Guds bästa barn. Barn födde hon själv, en son *Erik Conrad Johansson* (1849-1867) antecknad som barberarlärling.

”1 Pianoforte ... 10 - -”.

Av värdet att döma hade detta piano sett bättre dagar. Det förekommer i bouppt 11/11 1853 efter *Hedvig (Hedda) Sandelin* (1791-1853) på Södra Sandbäcken i landsförsamlingen. Hon var änka efter häradshövdingen *Thure Sandelin* (1779-1829), som hon fött nio barn 1809-26 alltsedan deras giftermål 1808. Dottern *Hedvig Turinna Sandelin* (1813-1894) äktade komministern *Andreas Molinder* (1794-1865) i Brunskog, medlem av WMHS. Om henne heter det i herdaminnet, att hon ”var musikalisk och gav lektioner i pianospelning”. Två döttrar Molinder blev musiklärarinnor.

Själv anges mormor Hedda som dotter till överjägmästaren *Georg Svederus* (1746-1808) på Södra Sandbäcken. Hans äktenskap med *Märta Åman* (ca 1752-1814) var dock barnlöst. De adopterade Hedda, sedan hennes biologiske fader, skogvaktaren *Peter Renhult* (ca 1744-1797) avlidit. Denne och hans hustru *Stina Ersdotter* (ca 1766-1822) i Sandbäcken är noterade som föräldrar till dottern Hedvig i Karlstads landsförsamlings födelsebok 10/9 1791.

”1. Forte Piano med matta ... 100 - -”.

I råd- och handelsmannen *Adolf Ljungqvists* (1793-1857) hustru *Britta (Betty) Carlborgs* (1798-1854) bouppt 27/11 1854 är detta piano antecknat stående i salen. I Ljungqvists varulager fanns därutöver av intresse ett åttiotal violinsträngar detaljerat redovisade, såväl kvintar, altar, tenorer som basar om sammanlagt drygt 7 rdr. Han försåg tydligen Karlstads och kanske många av Värmlands fiolspelmän med reservdelar. I bouppt efter honom själv 22/8 1857 hade lagret av dem krympt till ”1. låda med div. Violsträngar” à 16 skilling. I likhet med många andra köpmän i Karlstad på den här tiden ägde han marknadsstånd, två ”på Ombergsheden” vid Sunne och ett i staden.

Sonen *Knut Ottonin Ljungqvist* (1836-1896) deltog ivrigt i studentlivet i Upsala som sångare och scenartist, berättar SBL. Han blev ägare av Munksjö pappersbruk i Jönköping. Hans ”Qväden” trycktes postumt med porträtt i Jönköping 1898.

”2. Violer och 1. låda ... 6.32-”.

En som köpte fiolsträngar av Ljungqvist kan ha varit krämarbrodern *Henrik Nybelin* (1821-1855), i vars bouppt 24/8 1855 ovanstående post förekommer. Även Nybelin hade ett marknadsstånd på Åmbergsheden. Han var son till en tullare i Trankil, kom till Karlstad 1850 och gifte sig samma år med fältjägardottern *Johanna Maria Otto* (1820-1877) bild 3. Då hon dött i Klaraborg, noterades ett piano à 150:- i hennes bouppt 21/6 1877. Nämnas bör att hon hade en bror *Gustaf Otto* (1822-1853), som var musikanter (”blåsare”) vid fältjägarna.

”2 st. Violer ... 3.16-”.

”1. gammalt Forte Piano ... 50 - -”.

Rådmannen och skräddarsonen *Carl Fredrik Tingvalls* (1796-1855) fioler förvarades i sängkammaren vid bouppt efter honom 17/12 1855, pianot stod i förmaket. Hans andra hustru *Sofia Fitinghoff* (1806-1857) var änka efter komministern *Sven Dahlman* (1793-1842) i Östmark. Tingvall hade tidigare varit gift med apotekardottern *Lisa Maria Berggren* (1807-1845) från Kristinehamn. Sonen i det äktenskapet, *Carl Axel Tingvall* (1830-1872), blev stadsläkare i Mariestad. Ett fortepiano i dennes bouppt värderades till 300:-kr.

”1. Viol med låda”.

Värdet på denna fiol i bouppt 10/6 1857 efter inspektorn *Abraham August Thudin* (1812-1857) är oklart angivet. Thudin var född i Faxstad i Väse. Modern hette *Sara Kolthoff* (1784-1852) och tillhörde en välkänd värmlandssläkt, varav några medlemmar utmärkt sig som musiker. Majoren *Johan Kolthoff* (1774-1853) var en skicklig fiolspelar, som lät trycka elva värmlandspolskor. Som väntat förekommer han i WMHS-matrikeln. Sonen *Erik Gustaf Kolthoff* (1814-1861) blev 1:e violinist vid Hovkapellet i Stockholm, får vi veta i SBL. Nämnas kan också sångerskan och skådespelerskan *Signe Kolthoff* (1881-1961).

”2 st. Jägarhorn ... 1 - -”.

Man undrar när den filipstadsfödde källarmästaren och målaronen *Ludvig Vilhelm Ahlmark* (1828-1857) använde dessa horn, som påträffats i bouppt efter honom 7/12 1857. Ett jägarhorn är nämligen inget musikinstrument i egentlig mening. Det saknar ventiler och brukas vanligen på jakt. Eventuellt kan Ahlmarks horn ha samband med att han var engagerad i stadens brandkår, varpå ”1. Brandkorps Uniformsråck” i hans bouppt tyder. I boken om ”Värmlandssläkten Ahlmark” 2003 kan den intresserade hitta fler uppgifter om honom.

”1. Harmonika ... 1:50”.

”1. Gitarr ... 2:-”.

Förutom dessa två musikinstrument förekommer en teaterkostym och en teaterkikare i bouppt 10/4 1858 efter handelsbokhållaren och ungarlen *Fredrik Leopold Nygren* (1828-1857). Det är inte förvånande. Ty han var släkt med stadens teaterintresserade nygrenare, vars främste representant var *Jan August Nygren* (1812-1903) bild 4a, ”Järn-Jan” kallad. Fredrik Leopold var född i Alingsås som son till djurläkaren *Per Nygren* (1804-1834), i sin tur son till en kronofogde med samma namn på Billingsberg i Stavnäs och sedan bl a på Strand i Värmskog.

Bild 3. Änkan *Johanna Maria Nybelin* (f *Otto*), kokfru i Klaraborg.

Bild 4a. Järnhandlaren *Jan August Nygren*.

Harmonikan i bouppt var sannolikt en dragharmonika, d v s ett dragspel även kallat ackordion. Den tyskfödde köpmannen *Johann Paulus Ziegler* (ca 1822-1885) bild 4b, annonserade i NWT om dylika instrument till salu fr o m juni 1857.

”1. Clavér ... -:75”.

”1. Viol med låda ... 1:50

1. Guitarr ... 1:50”.

”1. Barn Viol ... -: 6”.

”1. Psalm Modica ... -:12”.

Detta hittills mest omfattande instrumentarium ägdes av handlanden *Henrik Lysén* (1812-1858) och hans hustru *Christina Charlotta Lundstedt* (1815-1858), vilka avled med fjorton dagars mellanrum. Bouppt förrättades 28/4 1858, och i den ser vi nu för första gången ett psalmodikon, som var vanligt på landsbygden under 1800-talet och då inte bara i kyrkor utan orgel utan framförallt som enkelt melodiinstrument i hemmen.

Lyséns hustru var dotter till en schatullmarkare i Karlstad. Själv kom han till staden 1832 från Åker i Ör på Dal. Han var bror till den handelsman *Anders Lysén* (1810-1864) som blev ett av offren för prästen *Anders Lindbäcks* (1803-1865) i Silbodals k barmhärtighetsmord.

”1 st Fortepiano ... 100:-”.

I salen på landeriet Jakobsberg hos *Karin Ifvarsson* (1796-1858), änka efter lantränkmästaren *Poignant*, stod detta piano tillsammans med en pianostol och en nothylla. Hon var prästdotter från Kila. Deras son *Emanuel Poignant* (1834-1890) avled som fältjägar-kapten. Dottern *Emilia Maria Poignant* (1830-1907) gifte sig med lantmätaren *Erik Adolf Noreen* (1826-1894). I bouppt 12/12 1894 efter denne på Björkefors i Sunne observeras ett piano med nothylla. Makarnas bäst kände son torde vara professorn i nordiska språk vid Uppsala universitet *Adolf Noreen* (1854-1925).

”1. Violin ... 2:-”.

En man av de lägre samhällsklasserna som ägde en fela förutom *Johan Nilsson* var rättaren *Anders Olsson* (1820-1858) från torpet Åsen under överstebostället Kärne i Grava, i följe bouppt efter honom 23/10 1858. När han avled, var han anställd hos grevinnan *Johanna von Qvanten* (1787-1868).

”Hälften i ett gammalt Piano ... 100:-”.

Vem som ägde andra halvan av gymnastik- och ritläraren *Johan Albert Rosendahls* (1820-1858) bild 5, piano, får vi inte reda på i bouppt 7/1 1859. Rosendahl dog av rödsot i augusti 1858 liksom hans och hustruns enda barn *Ferdinand* och *Matilda*. Han var son till en handlande i Karlskrona och bror till ”Rosendahls bläck” i Filipstad, veterinären *Victor Rosendahl* (1824-1899). Att *Johan Albert* var en av de första i Karlstad som sysslade med fotografikonsten, framgår av föremål i hans bouppt.

Hustrun hette *Lovisa Mathilda Fagerlin* (1829-1912), sidenfabrikörsdotter från Stockholm. Hon gifte om sig 1860 med apotekaren *Robert Vilhelm Ringström* (1829-1919) i Filipstad. I deras hem fanns 13/11 1912 inte bara en flygel å 350:- utan också ”1 Grammofon med 30 Skivor” å 10:-.

Bild 4b. Handlanden Johann Paulus Ziegler.

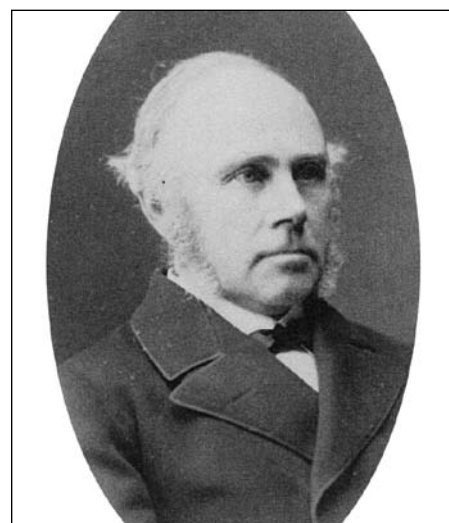

Bild 5. Gymnastik- och ritläraren Johan Albert Rosendahl.

”Ett Piano forte ... 400:-**Diverse Noter 5:-”.****”1 st. Fleut ... 5:-”.**

Bouppt 11/5 1859 efter *Brita (Betty) Maria Berg* (1828-1859) ger intryck av att hon och hennes make, handlanden *Johan Fredrik Ödman* (ca 1822-1913) *bild 6*, kan ha musicerat tillsammans. Betty anges som fosterdotter till länsman-
nen *Isak Berg* (1797-1856) på Solberg i Grava. Hennes biologiska föräldrar var *Anders Eriksson* (ca 1791-1831) och *Brita Nilsson* (f 1798), vilka bodde i Mellerudstorp i Nor några år.

Sekundärkällor uppger att Ödman var född i Snöstorp i Halland. Han gifte om sig med *Katarina Vilhelmina Forssell* (1840-1925), som födde honom sex barn. Den bäst kände av hans söner är dock *Arvid Fredrik Ödman* (1850-1914) i det första äktenskapet. Han blev nämligen operasångare, kanske den dittills mest populära tenoren i Sverige. År 1915 lät änkan, tandläkaren *Alma Hård-Ödman* (1867-1925, f *Björklund*), trycka några ”Minnesblad”¹. Hon skriver där, att maken i unga år fick lyssna på musik i löjtnanten och sedermera hovfotografen i Stockholm *Gustaf (Gösta) Flormans* (1831-1900) karlstadshem.

Bild 6. Grosshandlaren Johan Fredrik Ödman.

”1. Forte Piano gammalt ... 25:-**1. Clavér ... 5:-”****”1. Psalmodikon utan stråke ... -50”.**

Komministern och fältväbelsso-
nen *Carl Svante Gustaf Hippolitus Hultgren* (1813-1859) var tydligen musikalisk. Där-
om berättar inte bara de tre instrumenten
i hans bouppt 26/5 1859, utan också sonen och prost-
en *Gustaf Mikael Hultgren* (1859-1933) i en biografi i ”Karlstads stifts julbok” 1914, t ex:

”Han hade en mjuk och behaglig stämma, hvilket äfven gjorde honom till en god liturg”.

Hultgrens lilla lärobok ”Hemläxor för barnen i folkskolor” avslutas med sånger i sifferskrift, så att de kan spelas på psalmodikon.

Bild 7. Restauratrisen Mathilda Möller.

”1 St. Fortepiano ... 400:-**1 -”- Gitarr ... 1:-****3 -”- Fleuter ... 2:-”.**

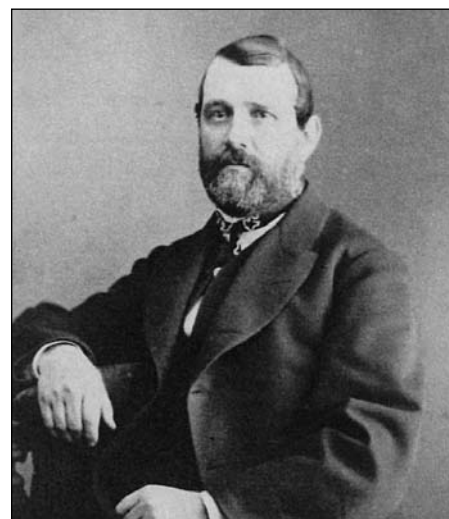
Bouppt efter källarmästaren *Sven Aron Möller* (1827-1860) är daterad 30/7 1860. Han var född i Vinberg i Halland och kom till Karlstad 1855 som bokhållare hos *Oskar Fredrik Ahlmark* (1821-1873). Möllers änka *Mathilda Möller* (f *Ljungsten* 1828 i Linköping) *bild 7*, fortsatte makens värdshusverksamhet bl a i Frimurarhuset. År 1868 fick hon tillstånd

”att förflytta sin utskänkningsrättighet till Stadsträdgården de kvällar, då musik utfördes där”, heter det i ”Karlstads historia” III.

”1 [st] Fiol med stråke ... 2:-”.

Sara Sofia Trapp (1792-1860) gifte sig 1817 med handelsmannen och stads-
kassören *Lars Cederroth* (ca 1783-1865). Hon var dotter till regements- och
stadsläkaren *Johan Christian Trapp* (1766-1838), han troligen från Kålland i
Västergötland. Fiolen i bouppt 16/4 1860 fick kanske någon av deras tre söner
överta redan då. Ty den förekommer inte i makens bouppt 12/7 1865, då han
flyttat till Gunnarskär ute på Hammarön. I den är dock ”1. Stämgaffel” ett tecken
på musikintresse.

Sonen *Sven August Cederroth* (1820-1887) *bild 8*, avled som godsägare på Hynboholm i Grava. I bouppt efter honom 28/5 1887 märkes ett ”Piano, Taffel af Malmsjö”, värderat till 150:-. *Johan Gustaf Malmsjö* (1815-1891) grundade en pianofabrik i Göteborg 1843. ➡

Bild 8. Handlanden Sven August Cederroth avled som possessionat på Hynboholm.

”1. Piano ... 150:-”**”1. Viol med låda ... 5:-”**

Kaptenen och lasarettssysslomannen *Christian Andersson* (1791-1863) var född i Karlstad. Han och hans hustru, knipsmedsdottern *Britta Maja Fälling* (1806-1861) från Edsvalla i Nor, bodde på Mariedal. Bouppt efter henne förrätades 4/5 1861. Paret hade två döttrar, som bör ha lärt sig klinka på pianot. Men vem gned på felan? Kanske sonen *Gustaf Adolf Andersson* (1832-1884), som fick överta lasarettssysslomannskapet men kanske inte föräldrarnas piano. Ty det han ägde enligt bouppt 8/5 1884 värderades till 350:-. Han var fabrikör för Karlstads mekaniska verkstad med nymodig form av kontakt med yttervärlden via ”1 Telefon med wexelverk” à 60:-. Tilläggs bör att fadern var aktiv medlem av WHMS och verkade som Värmländska Soirésällskapets förste sekreterare.

”1 st. Fortepiano ... 200:-”**”2 -”- Guitarrer ... 6:-****3 -”- Flöjtar ... 5:-****2 -”- gamla Violiner ... 2:-****1 -”- Jägarhorn ... 2:-”**

Förutom detta varierande instrumentarium innehåller bouppt 18/7 1862 efter *Heloise Napoleona Rosamunda Haldén* (1823-1862) även en imponerande detaljerad bokförteckning och ett boklager. Det är inte förvånande, eftersom hennes man *Carl Gustaf Kjellin* (1817-1890) bild 9, var boktryckare. Hon var född på Haglösa Kungsgård i Lilla Slågarp strax norr om Trelleborg och dotter till en kapten. Kjellin stammade från Åmål. I hans bouppt 3/5 1890 finner vi ett piano värderat till 150:- och en gitarr till -:50, kanske inköpta efter stadsbranden. Instrumenten vittnar i varje fall om att det bör ha musicerats i det kjellinska hemmet.

”1. Piano ... 300:-”

Om *Alfhild Uggle* (1823-1862) hämtas fakta i ”Karlstads stifts herdaminne” IV:144. Hon var nämligen gift med prästmannen *Andreas Thorstenson* (1812-1888). Bouppt. efter henne är daterad 26/8 1862, då maken var lärare vid Karlstads läroverk.

”1 st. Forte Piano ... 300,00**1. Amatie Violin med Låda ... 4,00****1. Violin ... 3,00****2. Dito ... 20,00****1. Guitarr med låda ... 5,00****1. Violoncell ... 1,00”**

Bouppt 21/11 1861 efter domkyrkoorganisten och musikediktören *Frans Oskar Söderström* (1826-1861) uppvisar som väntat flera instrument och det under egen rubrik. Därunder står även en metronom à 3:-. Om Amatifiolen var äkta, var den säkerligen för lågt värderad. *Amati* var nämligen en berömd italiensk violinbyggarsläkt i Cremona, verksam från mitten av 1500- till mitten av 1700-talet.

Söderströms far var organist i Årsunda i Gästrikland och hette *Knut Vidolf Söderström* (1793-1853). Denne ägde vid sin död ett ”Flygelfortopiano”, ett klaver, två fioler, en flöjt och en ”Klanett”. Sonen kom nästan direkt från sin examen vid Kungl Musikaliska akademien till Karlstad 1851. Om hans betydelse för musiklivet i staden under de tio år han fick verka här, kan läsas i ”Orglar och

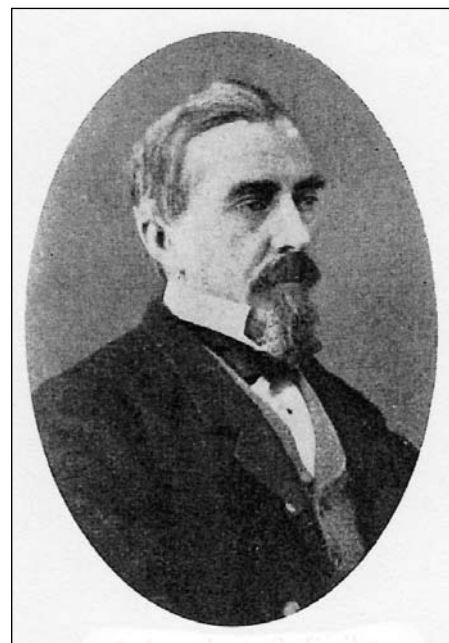

Bild 9. Boktryckaren Carl Gustaf Kjellin.

organister i Karlstads stift t o m 1869” 2007. Hans änka *Emma Teodora Rönnow* (1837-1869) annonserade i NWT under oktober 1861:

”Underwisning i Fortepianospelning och trenne lefwande språk erbjuder sig undertecknad att timwis meddela.”

I bouppt 11/12 1869 efter henne finner vi därför ett piano à 200:- och böcker för 40:-, skonade av stadsbranden eller nyinköpta?

”1 Piano med Stol ... 100:-”

I salen hos borgmästaren *Fredrik Adolf Thollander* (1805-1861) stod dessa föremål enligt bouppt efter honom 30/11 1861. De som är intresserade av järnvägshistoria upplyses också om att han ägde ”1 Jernvägskarta” à 30:- och flera andra kartor.

Thollander var östgöte till ursprunget, född i Landeryd vid Linköping. Kanske kopplade han av från sitt ansvarsfulla arbete med en stund vid pianot på landeriet Lugnet. I bouppt på den östgötska herrgården Harvestad efter fadern, löjtnanten *Sven Fredrik Thollander* (1757-1815), noteras ett rödmålat klavér och ett mindre fortepiano, båda värda 4 rdr vardera.

”1 [st.] Guitarr ... 2:-”.

Urmakaren *Per Johan Håkansson* (1821-1863) föddes i Kvistbro i Närke. Därifrån gav han sig av till Stockholm 1837 först som orgelbyggarelev. Han tituleras urfabrikör i bouppt 17/ 4 1863. Han, hans maka *Maria Elisabet Bodin* (1832-1917) *bild 10*, och hans efterträdare som urmakare i Karlstad är biografierade bl a i boken ”Urmakare och klockor ...” 1995. Håkansson var begåvad med en vacker baryton och sjöng till gitarr, skriver Nygren i ”Carlstads historia”.

”1 Piano ... 60:-”.

Bruksförvaltaren *Nils Dahlman* (ca 1797-1862) lär ha kallats ”Stor-Nish”. I bouppt efter honom 19/1 1863 på Herrhagen noteras också en pianostol med duk värderade till 5:-.

”1 Flöjt... 1:50”.

Denna flöjt fanns i kakelugnsmakarmästaren *Carl Teodor Meijsters* (1813-1905) *bild 11*, och hans hustru *Eva Lovisa Stafs* (1818-1863) hem enligt bouppt efter henne 22/6 1863. Han var kakelugnsmakarson och född på Drottningholm, hon dotter till *Olof Ersson Bässfält/Staf* (1788-1840), soldat för Bässebols rote i Rudskoga. Meister dog i Göteborg men begravdes i Karlstad.

”1. Piano ... 625:-”.

Av värdet att döma i bouppt 15/5 1863 ägde handlanden, stadsnotarien & brukspatronen *Carl Niklas* (eller *Fredrik*) *Wadström* (ca 1798-1863) *bild 12*, ett påkostat piano. Hustrun *Christina Elisabets* (f 1798) släktnamn ser man stavat på olika sätt i källorna: *Giöbel/Gjöbel/Gybell/Göbel/Jubel/Jübel*. Hon föddes på Liljedals glasbruk i Ed. Fadern *Paul Göbel* (ca 1760-1829) var glasblåsarmästare och kom från Limmared sydost om Borås. Även Limmared är välkänt för sitt glasbruk.

Bild 10. Urmakarhustrun *Maria Elisabet Håkansson* (f *Bodin*).

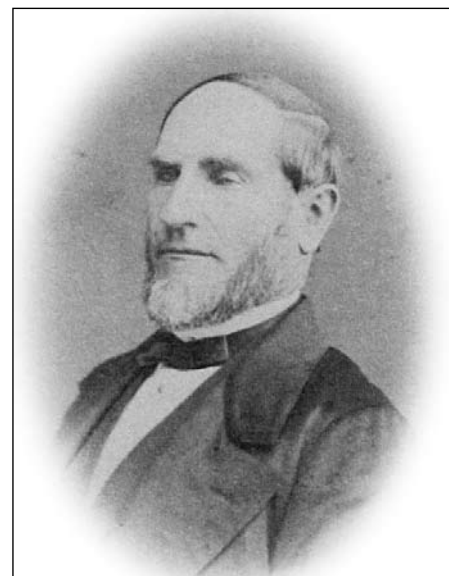

Bild 11. Kakelugnsmakarmästaren *Carl Teodor Meijster*.

Bild 12. Handlanden m m *Carl Niklas Wadström*

”1 st. Forte piano ... 250:-”.

Sjökaptensdottern *Vilhelmina Evers* (1816-1863) föddes i Herrestad utanför Uddevalla. Från den staden kom hennes man, köpmannen och kofferdikaptenssonen *Henrik Bernhard Bratt* (1811-1854) *bild 13*. Pianot tronade i salen i hennes änkevåning enligt bouppt 23/8 1863. Men redan som possessionater på Höje i Alster ägde de ett piano à 33.16-, får vi veta i bouppt efter maken 1/3 1854. Posterna en ”Skarificator” och en ”Extripator” under rubriken Åker- & körredskap röjer kanske att han införde moderna jordbruksmetoder på gården. Hans ”Frimurar värja” säger förvisso något om hans ställning i samhället.

”1 st. Nytt Pianos - Valnöt ... 350:-**1 st. liten Nothylla af björk ... 1:-”.**

Att biskopen *Johan Anton Millén* (1811-1863) ägde ett piano är väl inte förvånande. Experter på biskopsgårdens historia anser kanske det är av intresse, att bland sterbhusets fordringar i bouppt 16/11 1863 läses:

”Domkyrkan för tappeter till Biskopsgården köpte i Stockholm ... 97:50”.

”1 st. Flöjt 5 Rdr. 1 st. Studsare med krutmått 3 Rdr ... 8:00”.

Underlöjtnanten vid Värmlands regemente *Carl Gustaf Alexis Colliander* (1836-1864) *bild 14*, kan alltså ha roat sig med både spel- och skjutövningar på sin fritid, om posten i hans bouppt 24/5 1864 tolkas fritt. En studsare är nämligen ett ”för jakt avsett, räfflat (jämförelsevis kort) kulgevär” enligt SAOB.

Löjtnantens far var översten *Alexis Erland Colliander* (1796-1880) och mor *Justina Charlotta von Eckstedt* (1802-1874), vars släktnamn klingar bekant för kännare av Karlstads och Säffles historia. Fadern var ledamot av WMHS. Vid sonens dop 1836 i Älgult i Småland antecknades 9 + 9 faddrar med landshövdingen *Gustaf Peter Nordenankar* (1771-1839) som första namn, även han medlem i WMHS.

”1 Trumpet ... 1:-”.

Här frågar vi oss ännu en gång, om ett bleckblåsinstrument i en bouppt — 8/2 1864 efter postiljonen *Torsten Olsson* (1826-1863) — var ett enkelt signalhorn eller en regelrätt trumpet med ventiler. Olsson kan antingen ha använt instrumentet i tjänsten som posthorn eller musicerat med det. Emellertid vistades han i Brunskog då han dränkte sig. Där begravdes han ock i tysthet.

”1 sty Fortepiano ... 400:-”.

I salongen hos brukspatronen m m *Oskar Ferdinand Ahlmark* (1821-1873) stod detta instrument, får vi veta i bouppt 25/2 1864 efter hans hustru *Marina Geijer* (1835-1863). Boken ”Värmlandssläkten Ahlmark” anbefalls ånyo.

Bild 13. Köpmannen Henrik Bernhard Bratt.

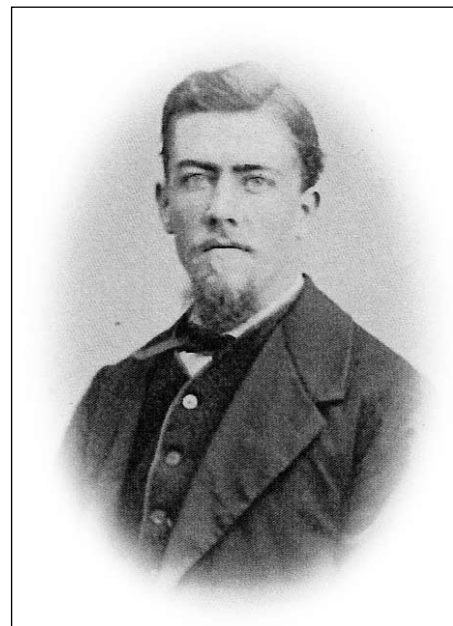

Bild 14. Översten Alexis Erland Colliander.

”Ett Piano ... 400:00”.

Ännu ett piano finner vi i bouppt 6/2 1864 efter den unga *Augusta Elisabet Nygren* (1838-1863) bild 15a, som avled av ”Blodförlust vid barnförlossning”. Hon var maka till handlanden *Bengt Otto Wallenius* (ca 1829-1889) bild 15b. I hans bouppt 13/9 1889 redovisas en flygel å 300:-.

”1 Guitarr ... 1:50”.

Helena Johanna Lund (1816-1865) var född på Sanna i landsförsamlingen. Hennes far *Anders Lund* (1782-1861) var glasförarson² från Gaperud i Nyed och tituleras student i husförhörslängder. Ty han hade legat ett par år vid Lunds universitet. Modern hette *Lena Greta Medailleur* (1789-1848) och var dotter till en i kyrkböcker svårstavad dansmästare *Jakob Medailleu(r)* (ca 1752-ca 1800).

År 1773 tillhörde denne *Petter Stenborgs* teatertrupp, som uppträtt på Persmäs-sommarknaden i Karlstad redan sommaren 1764³. Morbrodern *Elias Medailleu* (1790-1864) avsattes 1838 som pastorsadjunkt senast i Frändefors.

Helena Johannas gitarr i bouppt 27/3 1865 kan hon ha skaffat sedan hon blev änka. Ty den förekommer inte i makens bouppt, där dock en ”Räfsax” skys. Maken hette *Nils Georg Myrén* (1806-1858) och kom ursprungligen från väst-götska Agnetorp (”Ångarp”), numera Tidaholm. Båda begravdes i samma grav på kyrkogården, vilket bebådas av följande tillgång i hennes bouppt:

”En Grafplats på Kyrkogården enl. Grafbref af den 26 Apr. 1858 ... 10:-“.

1. *Hård-Ödmann, A*, Arvid Ödmann, Sthlm 1915.
2. SAOB definierar glasförare: ”(förr) gårdfarihandlare som idkade försäljning av glasvaror.”
3. *Sjöström, C*, Vermlands nation i Lund 1682-1907, Lund 1908, & Karlstads rådsturätt A1a:8, 9/7 1764.

Bild 15a. Fru Augusta Emilia Wallenius (f Nygren) med dottern Anna Teresia (f 26/8 1859), som gifte sig med majoren Erland Jakob Hjärne (1843-1926)

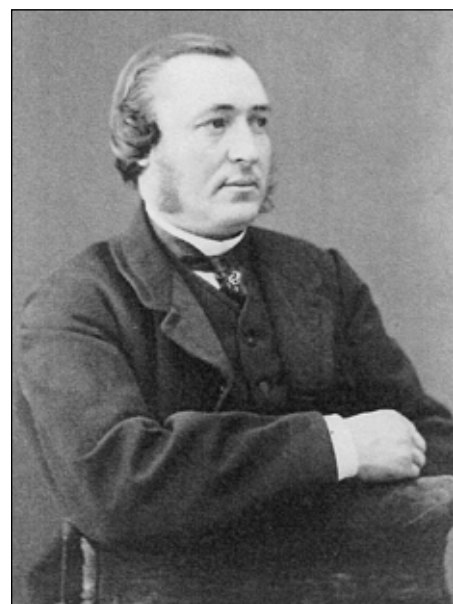

Bild 15b. Vinhandlaren Bengt Otto Wallenius